

DOHLEDOVÉ ZÁTĚŽOVÉ TESTY VYBRANÝCH POJIŠŤOVEN

Sekce dohledu nad finančním trhem
Sekce finanční stability

2019

SHRNUTÍ

Výsledky dohledových zátěžových testů vybraných pojišťoven provedené v roce 2019 potvrdily dostatečnou odolnost sektoru vůči případným nepříznivým šokům. Výsledky prokázaly, že sektor jako celek byl dostatečně kapitálově vybaven, a byl tak schopen absorbovat dopady relativně významných změn rizikových faktorů. Celkový solventnostní poměr za testované pojišťovny činil po aplikaci nepříznivých šoků pro tržní i pojistná rizika 157 % a nacházel se tak relativně vysoko nad úrovní regulatorního minima 100 %.

1. ÚVOD

V 1. pololetí 2019 se uskutečnilo další kolo dohledových zátěžových testů vybraných pojišťoven. Cílem těchto testů je vyhodnocení schopnosti pojišťoven absorbovat dopady případného negativního vývoje makroekonomického a finančního prostředí a realizace některých pojistných rizik. V letošním roce se zátěžového testování zúčastnilo osmnáct tuzemských pojišťoven, jejichž tržní podíl v roce 2018 činil dle hrubého předepsaného pojistného 98 % trhu tuzemských pojišťoven.

V zátěžovém testu byl vyhodnocován vliv významných změn rizikových parametrů na hodnotu aktiv a pasiv pojišťovny dle ocenění pro účely Solventnosti II, a odtud na solventnostní pozici pojišťovny, tj. poměr použitelného kapitálu k solventnostnímu kapitálovému požadavku (SCR) k 31. 12. 2018¹. Stejně jako v předchozích testech nebyl požadován přepočtení SCR po realizaci zátěžových scénářů a změna hodnoty aktiv a pasiv měla v testu vliv pouze na výši použitelného kapitálu. V rámci investičních rizik byl testován dopad pro akciové riziko, úrokové riziko, nemovitostní riziko, měnové riziko, riziko kreditního rozpětí a riziko poklesu cen státních dluhopisů. V případě neživotních pojistných rizik bylo součástí testu riziko poklesu pojistného u dvou nejvýznamnějších druhů neživotního pojištění pro každou pojišťovnu a riziko katastrofických škod způsobených povodněmi. V letošním roce byl do zátěžového testu nově zahrnut šok okamžitého storna 10 % životního portfolia pojišťovny. Pojišťovny mohly využít opatření týkající se dlouhodobých garancí, která vedou ke snížení citlivosti rozvahy na některá tržní rizika. Z těchto opatření bylo významné využití tzv. koeficientu volatilit, který aplikovalo osm testovaných pojišťoven².

2. ZÁTĚŽOVÝ SCÉNÁŘ

Zátěžový scénář předpokládal pokles domácí i zahraniční ekonomické aktivity a nárůst nejistoty na finančních trzích oproti stavu ke konci roku 2018. Scénář uvažoval pokles cen akcií o 35 % a nemovitostí o 14 %. Rozpětí výnosů českých státních dluhopisů a bezrizikové výnosové křivky ve scénáři vzrostlo z důvodu přecenění rizikových premií o 26 b. b. (jednoletý dluhopis) až 101 b. b. (patnáctiletý dluhopis), jejich ceny tak poklesly o 0,6 %–9,7 % v závislosti na době do splatnosti. V souladu s ekonomickým zpomalením a odlivem zahraničního kapitálu oslabila česká koruna oproti euru o 7,35 %. U zahraničních státních dluhopisů a domácích i zahraničních korporátních dluhopisů byla hodnota šoku rozlišena dle splatnosti a ratingu dluhopisu. Pokles cen zahraničních státních dluhopisů se pohyboval mezi 0,6 % (rating AA nebo lepší, splatnost do 3 let) a 26,7 % (rating BB nebo horší, splatnost nad 10 let). Obdobně pokles cen korporátních dluhopisů činil 1,5 % až 30,8 %.

Krátký konec bezrizikové korunové výnosové křivky ve scénáři poklesl o 89 b. b. To odráží scénářem uvažovaný návrat měnověpolitických sazeb do velmi nízkých hodnot v reakci na ekonomické zpomalení. Pro delší splatnosti byl pokles bezrizikových výnosů nižší (pokles o 34 b. b. pro desetiletý výnos) vzhledem k metodě konstrukce bezrizikových výno-

¹ V případě jedné pojišťovny byl zátěžový test realizován na datech k 1. 1. 2019, jelikož k tomuto datu byla realizována fúze s další pojišťovnou. Do testu tak vstupují údaje za tuto pojišťovnu po dokončení fúze.

² Koeficient volatilit představuje navýšení hodnot bezrizikové výnosové křivky použité pro výpočet nejlepšího odhadu závazků z pojištění. Jeho účelem je omezení dopadu přílišných výkyvů hodnoty úrokové citlivých aktiv vyplývajících z jejich tržního ocenění na solventnostní pozici pojišťoven.

sových křivek (na dlouhém konci konvergují k pevné hodnotě). V případě uvažování koeficientu volatility byl pokles bezrizikových výnosů nižší (pokles o 60 b. b. pro jednoletý výnos a 5 b. b. pro desetiletý výnos).

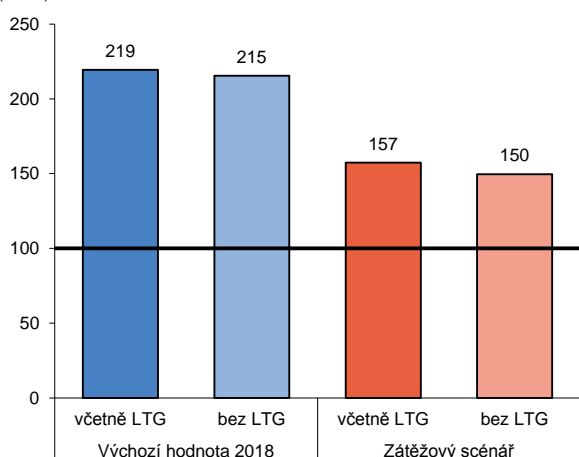
V letošním roce bylo zátěžové testování rozšířeno o situaci, kdy v souvislosti s výše popsáním nepříznivým makroekonomickým vývojem klienti pojišťoven revidovali své úspory a výdaje včetně výdajů na pojistné. Scénář předpokládal předčasné ukončení smluv životního pojištění představujících 10 % životního portfolia každé pojišťovny. V případě neživotních pojistných rizik předpokládal zátěžový scénář pokles zaslouženého pojistného vlivem zvyšující se konkurence. Tento pokles se projeví u dvou nejvýznamnějších druhů neživotního pojištění každé pojišťovny při současném zachování stejné výše nákladů jako v roce 2018. Míra poklesu pojistného byla v letošním roce stanovena ve výši směrodatné odchylky pro riziko pojistného daného druhu pojištění dle standardního vzorce pro výpočet SCR³. Dále byla testována kapitálová vybavenost pojišťoven při opakovaném výskytu povodní.

3. DOPAD ZÁTĚŽOVÝCH SCÉNÁŘŮ NA SOLVENTNOST POJIŠŤOVACÍHO SEKTORU

Výchozí agregovaný solventnostní poměr dle Solventnosti II dosáhl k 31. 12. 2018 za skupinu testovaných pojišťoven 219 %.⁴ Solventnostní kapitálový požadavek činil 46,2 mld. Kč a byl kryt použitelným kapitálem ve výši 101,3 mld. Kč. Uvedená hodnota použitelného kapitálu již byla snížena o plánovanou výplatu dividend za rok 2018 ve výši 14,3 mld. Kč.

Po realizaci zátěžového scénáře činil solventnostní poměr 157 % a nacházel se tak relativně vysoko nad hranicí solventnostního poměru 100 % (Graf 1). Dopad zátěžového scénáře na výši solventnostního poměru byl snížen aplikací koeficientu volatility. Pokud by pojišťovny aplikující koeficient volatility toto opatření nevyužily, činil by v zátěžovém scénáři solventnostní poměr za všechny zúčastněné pojišťovny 150 %. Souhrnný dopad šoků dosáhl 33,9 mld. Kč. Dopad byl zmírněn o vliv daně z příjmu⁵ ve výši 5,3 mld. Kč, použitelný kapitál po aplikaci šoků by činil 72,6 mld. Kč (Graf 2).

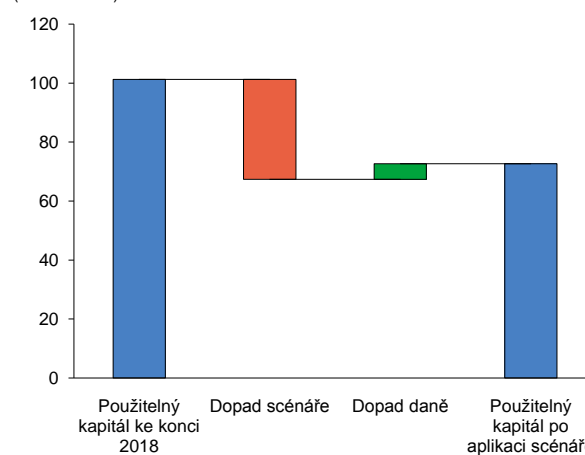
Graf 1
Solventnostní poměr po aplikaci zátěžového scénáře
(v %)

Pramen: ČNB

Pozn.: LTG (long-term guarantee measures) jsou opatření týkající se dlouhodobých garancí. Z nich byl v případě ČR některými pojišťovnami využit koeficient volatility.

Graf 2
Změna použitelného kapitálu po aplikaci zátěžového scénáře
(v mld. Kč)

Pramen: ČNB

³ V předchozím roce byla stanovena konstantní míra poklesu pojistného ve výši 10 % bez ohledu na druh pojištění.

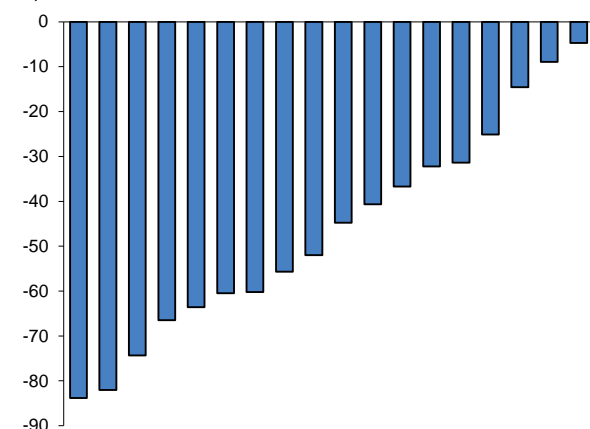
⁴ Agregovaný solventnostní poměr je počítán jako podíl součtu použitelného kapitálu testovaných pojišťoven a součtu jejich kapitálových požadavků.

⁵ Zhoršení výsledku hospodaření po realizaci zátěžového scénáře by vedlo k poklesu odloženého daňového závazku.

Dopad zátěžového scénáře na solventnostní pozici byl rozdílný u jednotlivých pojišťoven (Graf 3). Na rozdíl velikosti dopadu měly vliv především provozovaná odvětví pojištění, struktura investičního portfolia, úroveň řízení aktiv a pasiv, struktura závazků v životním pojištění a rovněž aplikace koeficientu volatility. V případě tří pojišťoven by po aplikaci zátěžového scénáře poklesl solventnostní poměr pod hranici 100 %. Jejich souhrnná kapitálová nedostatečnost by v zátěžovém scénáři představovala 773 mil. Kč, tj. 2,7 % celkového dopadu zátěžového scénáře.

Graf 3
Změna solventnostního poměru jednotlivých pojišťoven po aplikaci zátěžového scénáře

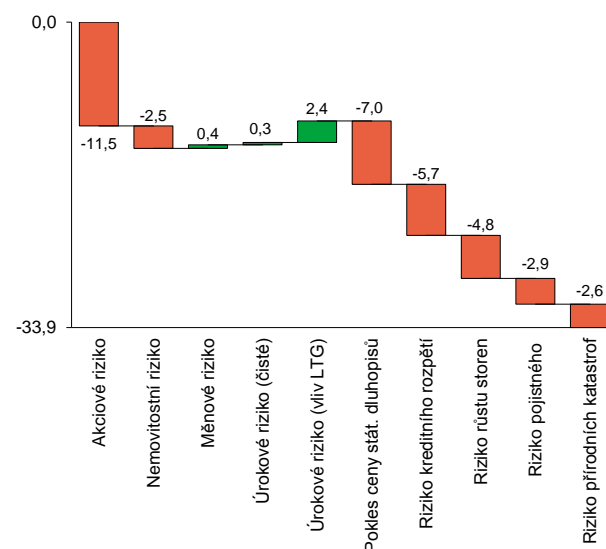
(v p. b.)

Pramen: ČNB

Graf 4
Pokles použitelného kapitálu způsobený dopadem šoků v zátěžovém scénáři dle jednotlivých rizik

(v mld. Kč)

Pramen: ČNB

Pozn.: Graf představuje rozklad sloupce *Dopad scénáře* z Grafu 2. LTG (long-term guarantee measures) jsou opatření týkající se dlouhodobých garancí. Z nich byl v případě ČR některými pojišťovnami využit koeficient volatility.

4. DOPAD ŠOKŮ PRO JEDNOTLIVÁ RIZIKA

Z aplikovaného scénáře mělo nejvýznamnější vliv na pokles použitelného kapitálu akciové riziko (Graf 4, Tab. 1), a to zejména z důvodu velikosti akciového šoku. Významný byl také dopad poklesu cen státních dluhopisů, který byl ovlivněn vysokým podílem státních dluhopisů v portfoliu testovaných pojišťoven.⁶ Nárůst kreditního rozpětí korporátních dluhopisů v testu vedl k poklesu použitelného kapitálu o 5,7 mld. Kč. Znatelný dopad na snížení použitelného kapitálu mělo i nemovitostní riziko. S ohledem na vysokou úroveň zajištění cizoměnových investic pojišťoven a na jejich cizoměnové závazky vedla depreciace koruny v zátěžovém scénáři k mírnému nárůstu použitelného kapitálu. Ke snížení použitelného kapitálu v zátěžovém testu přispělo nově zařazené riziko okamžitého storna části portfolia životního pojištění, jehož dopad činil 4,8 mld. Kč.

Výsledkem aplikovaného scénáře pro úrokové riziko byl nárůst použitelného kapitálu. Posun bezrizikové korunové výnosové křivky v zátěžovém scénáři směrem dolů vedl k nárůstu hodnoty úrokově citlivých aktiv (o 4,6 mld. Kč) i závazků (o 4,3 mld. Kč), celkový čistý kladný dopad úrokového rizika tak činil 0,3 mld. Kč. Osm testovaných pojišťoven

⁶ Součástí testu byly i státní dluhopisy účetně klasifikované jako držené do splatnosti, oceňované amortizovanou hodnotou. Ty jsou dle principů Solventnosti II oceněny reálnou hodnotou a v případě některých pojišťoven tvořily významnou část jejich portfolia.

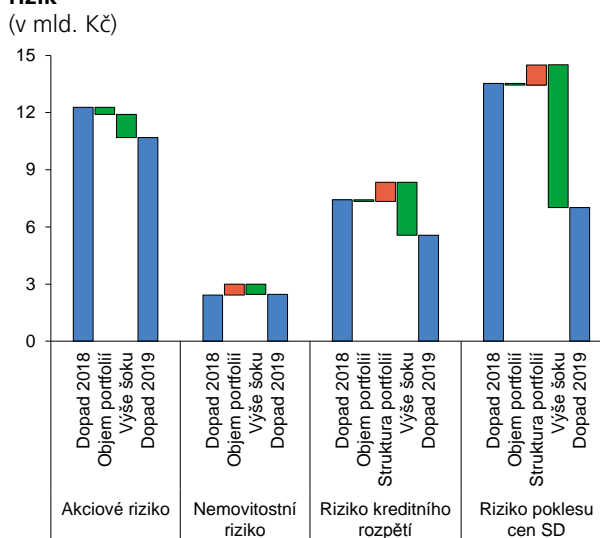
aplikovalo koeficient volatility, jehož zohlednění vedlo k posunu bezrizikové výnosové křivky použité pro výpočet nejlepšího odhadu závazků z pojištění směrem vzhůru oproti bezrizikové výnosové křivce bez koeficientu volatility. To mělo za následek agregátní navýšení hodnoty závazků pouze o 1,9 mld. Kč. Využití koeficientu volatility tak zvýšilo kladný dopad scénáře pro úrokové riziko o 2,4 mld. Kč a částečně kompenzovalo dopad uvažovaného poklesu cen státních a korporátních dluhopisů.

Tab. 1
Dopad zátěžového scénáře

	mld. Kč v % aktiv	
Použitelný kapitál k 31. 12. 2018	101,28	23,51
Akciové riziko	-11,52	-2,67
Nemovitostní riziko	-2,48	-0,58
Měnové riziko	0,37	0,08
Úrokové riziko	2,67	0,62
Riziko poklesu cen státních dluhopisů	-7,04	-1,63
Riziko kreditního rozpětí	-5,66	-1,31
Riziko růstu stopen v životním pojištění	-4,78	-1,11
Pojistné riziko poklesu pojistného	-2,87	-0,67
Pojistné riziko přírodních katastrof	-2,61	-0,61
Celkový dopad rizik do použitelného kapitálu	-33,93	-7,88
Ostatní dopady (daňové)	5,29	1,23
Použitelný kapitál po aplikaci testu	72,63	16,86

Pramen: ČNB

Graf 5
Meziroční změna absolutní hodnoty dopadu tržních rizik

Pramen: ČNB

Pozn.: Hodnoty zachycují dopad tržních rizik pojišťoven zahrnutých do zátěžového testu v letech 2018 i 2019. SD = státní dluhopisy. Výsledky jsou očištěny o dopad fúzí. Výsledky nezahrnují dopad na aktiva vztahovaná k produktům, u nichž je nositelem investičního rizika pojišťovna.

V porovnání s minulým kolem zátěžového testu se dopad akciového rizika, rizika kreditního rozpětí a poklesu cen státních dluhopisů snížil především z důvodu poklesu velikosti šoků (Graf 5). V případě rizika kreditního rozpětí a poklesu cen státních dluhopisů snížení šoků převážilo nárůst dopadu vlivem meziročně rizikovější struktury portfolia. Mírné navýšení dopadu nemovitostního rizika bylo ovlivněno nárůstem objemu portfolia, který však byl kompenzován nižším nemovitostním šokem. Pojišťovny hledaly vzhledem k prostředí nízkých úrokových sazeb i v roce 2018 další dlouhodobé investiční příležitosti, což se projevilo alokací části prostředků některých pojišťoven do nemovitostních investic. Dopad rizika poklesu neživotního pojistného byl nižší než v loňském zátěžovém testu z důvodu úpravy velikosti šoku. Ačkoliv dopad šoků pro riziko povodní oproti zátěžovému testu 2018 mírně vzrostl, byl nadále relativně omezený a potvrdil, že pojišťovny mají sjednány kvalitně strukturované zajistné programy pro katastrofické škody způsobené povodněmi.

5. FREKVENCE DOHLEDOVÝCH ZÁTĚŽOVÝCH TESTŮ

Dohledové zátěžové testy pojišťoven budou v případě standardního vývoje ekonomického a finančního prostředí nově prováděny s dvouletou frekvencí. Příští dohledové zátěžové testy tedy ČNB plánuje uskutečnit v roce 2021. ČNB se nicméně může vrátit ke každoročnímu zátěžovému testu v případě výrazných změn finanční či makroekonomické situace nebo jiných významných skutečností.